

Từ sách
Danh Nhân
HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN THÁI ANH

BÁC HỒ

VỚI THIẾU NIÊN
VÀ NHỊ ĐỒNG

NHÀ XUẤT BẢN THANH NIÊN

BÁC HỒ

VỚI THIẾU NIÊN

VÀ NHỊ ĐỒNG

BÁC HỒ

VỚI THIẾU NIÊN

VÀ NHỊ ĐỒNG

NGUYỄN THÁI ANH
Tuyển chọn và giới thiệu

NHÀ XUẤT BẢN THANH NIÊN

Lời giới thiệu

Chủ tịch Hồ Chí Minh là vị lãnh tụ luôn dành sự quan tâm đặc biệt, sàu sắc tới các thế hệ thanh thiếu niên nhi đồng. Người đánh giá cao vai trò của thế hệ trẻ đối với vận mệnh quốc gia dân tộc: *“Một rằm khởi đầu từ mùa xuân. Một đời khởi đầu từ tuổi trẻ. Tuổi trẻ là mùa xuân của xã hội”*⁽¹⁾. Trong mùa thu khai trường đầu tiên của nền giáo dục tự chủ, Người đã gửi thư cho các cháu học sinh bày tỏ sự quan tâm sâu sắc tới các thế hệ tương lai của nước nhà; bày tỏ sự kỳ vọng lớn lao vào lớp người trẻ tuổi: *“Non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu được hay không, chính là nhờ một phần lớn ở công học tập của các em”*⁽²⁾.

Cả cuộc đời hoạt động cách mạng của mình Người đã dành nhiều bài nói, bài viết, phát biểu... bày tỏ sự quan tâm, những tình cảm đặc biệt của mình dành cho thế hệ măng non. Ngay trước lúc đi xa, trong Di chúc Bác cũng không quên dành một phần nói về thiếu niên, nhi đồng:

“...Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết.

... Cuối cùng, tôi để lại muôn vàn tình thân yêu cho toàn dân, toàn Đảng, cho toàn thể bộ đội, cho các cháu thiếu niên và nhi đồng.

Tôi cũng gửi lời chào thân ái đến các đồng chí, các bầu bạn và các cháu thanh niên, nhi đồng quốc tế”⁽³⁾.

(1) Hồ Chí Minh toàn tập, NXB Chính trị Quốc gia, H.1995, T4, tr.167.

(2) Hồ Chí Minh toàn tập, NXB Chính trị Quốc gia, H.2000, T4, tr.32.

(3) Hồ Chí Minh toàn tập, NXB Chính trị Quốc gia, H.1996, T12, tr.512.

Tình cảm và những căn dặn, lời dạy của Người luôn luôn được các thế hệ trẻ Việt Nam khắc cốt ghi xương. Chính điều đó đã nâng bước, chắp cánh để họ vững vàng hơn, trưởng thành hơn trong cuộc sống. Ngày càng khẳng định mình hơn, đóng góp xứng đáng hơn vào sự nghiệp cách mạng của dân tộc, vào công cuộc kiến thiết phát triển đất nước thêm to đẹp hơn, đàng hoàng hơn đúng theo mong ước của Người.

Nhằm giáo dục truyền thống cho thiếu niên nhi đồng, cũng là dịp ôn lại những tình cảm cao quý và tốt đẹp của Bác Hồ với thế hệ trẻ, chúng tôi đã tiến hành sưu tầm, tuyển chọn cho ra mắt bạn đọc cuốn sách: **“Bác Hồ với thiếu niên, nhi đồng”**, sách được bố cục theo các nội dung:

Phần I: Bác Hồ với thiếu niên, nhi đồng.

Gồm các bài nói, bài viết, thư khen... của Bác thể hiện sự quan tâm sâu sắc của Người dành cho đối tượng này.

Phần II: Những mẫu chuyện cảm động về Bác Hồ với các cháu thiếu niên, nhi đồng.

Giới thiệu một số mẫu chuyện cảm động, nói lên tình cảm của Bác với thiếu niên nhi đồng cũng như thiếu niên nhi đồng đối với Người. Những câu chuyện này do chính các nhân vật viết lại, hoặc họ kể lại và được ngòi bút của các nhà văn, nhà báo thể hiện.

Phụ lục:

Giới thiệu vài nét cơ bản về cuộc đời và hoạt động của Người; giới thiệu những bút danh của Bác viết trên báo Nhân dân; những tên họ, biệt hiệu, bút danh của Bác Hồ trong quá trình tìm đường cứu nước, hoạt động cách mạng. Và cuối cùng là giới thiệu một vài ca khúc hay thiếu niên nhi đồng dành hát tặng Người.

Trân trọng giới thiệu cuốn sách tới đông đảo bạn đọc, đặc biệt là các bạn đọc nhỏ tuổi, và mong nhận được các ý kiến đóng góp xây dựng để sách ngày càng hoàn thiện hơn ở những lần in sau.

NHÓM TUYỂN CHỌN

Phần I

BÁC HỒ
VỚI THIẾU NIÊN, NHI ĐỒNG

GỬ ỦY BAN TRUNG ƯƠNG THIẾU NHI⁽¹⁾

Các đồng chí thân mến,

Chúng tôi có tại đây (Quảng Châu, Trung Quốc) một nhóm thiếu nhi An Nam. Các em đều từ 12 đến 15 tuổi. Đó là những thiếu nhi cộng sản đầu tiên của nước An Nam, bị chủ nghĩa đế quốc Pháp áp bức, và ở đó mọi việc giáo dục đều bị cấm. Các em còn nhỏ nhưng các em đã đau khổ nhiều. Các em đã để cha mẹ ở nhà cách hàng nghìn kilômét để bí mật đến Trung Quốc. Nhiều em có cha mẹ bị người Pháp bắt giam vì các em đã bỏ gia đình đi ra nước ngoài, như những người cách mạng!

Khi chúng tôi nói với các em về Cách mạng Nga, về Lênin và về các bạn, - những chiến sĩ leninnít Nga nhỏ tuổi - thì các em rất sung sướng và đòi sang với các bạn, để thăm các bạn, ở với các bạn, học tập với các bạn, và để trở thành như các bạn - những chiến sĩ leninnít chân chính nhỏ tuổi.

Chúng tôi đã hứa với các em là sẽ viết thư cho các bạn về vấn đề đó. Và giờ đây, tôi đã làm việc ấy. Chúng tôi hy vọng rằng các bạn sẽ không từ chối tiếp nhận 3 hay 4 bạn nhỏ An Nam của các bạn, có phải

(1) Ủy ban Trung ương Đội Thiếu Niên tiên phong trực thuộc Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản Lênin.

không? Nếu các bạn đồng ý cho các em đến thì các bạn sẽ làm những việc sau đây:

1. Ủy nhiệm cho đồng chí Bôrôđin, đại diện của Liên Xô tại Quảng Châu, làm mọi điều cần thiết cho hành trình của các em (gửi thư của các bạn cho Quốc tế Cộng sản hay cho Bộ Dân ủy ngoại giao⁽¹⁾).

2. Nói rõ các bạn có thể tiếp nhận bao nhiêu thiếu nhi An Nam.

3. Đến tháng nào thì ở Mátxcơva bắt đầu rét? (Vì các em thiếu nhi đó đến từ một nước rất nóng, phải chọn thời gian cho các em đi).

4. Tới Mátxcơva thì các em sẽ đến địa chỉ nào?

Tôi đợi các bạn trả lời và gửi đến các bạn lời chào cộng sản.

Ngày 22 tháng 7 năm 1926

NGUYỄN ÁI QUỐC

Địa chỉ của tôi: Nilốpxki, Hăng thông tấn Rôxta, Quảng Châu, Trung Quốc.

Tài liệu tiếng Pháp⁽²⁾,
lưu tại Cục lưu trữ Văn phòng
Trung ương Đảng

(1) Bản tiếng Pháp viết "Narkomindel".

(2) Trong bản tiếng Pháp có dấu của "Hội các dân tộc hữu nghị".

THƯ GỬI ĐỒNG CHÍ ZAO⁽¹⁾ VÀ CÁC HỌC SINH VIỆT NAM ĐANG HỌC Ở LIÊN XÔ

Đồng chí,

1. Trong nước bây giờ đã có đảng thống nhất vững vàng, không còn những tệ chia lìa ấu trĩ như trước nữa.

2. Đến kỳ hội Quốc tế lao động sẽ có anh em công nhân qua đại biểu, vậy đồng chí Zao phải phụ trách phiên dịch cho các đại biểu đó. Trách nhiệm đại khái như sau này:

A. Bàn với đại biểu làm báo cáo, rồi dịch ra tiếng Nga, để khi khai hội mà báo cáo.

B. Trong khi diễn thuyết giữa hội, hoặc nói khác, anh em công nhân không quen nói, thì mình phải tùy đó mà thêm thắt vào cho có thể thống.

C. Phải chú ý các việc, các báo cáo trong đại hội, để mà phiên dịch và giải thích kỹ càng cho anh em đại biểu hiểu.

D. Khi đại hội rồi, phải dọn sắp tài liệu để cho đại biểu đem về báo cáo trong nước.

(1) Tức đồng chí Bùi Công Trùng, thường được gọi là Giáo vì trước khi xuất dương có làm nghề dạy học.

E. Đi ra ngoài, gặp những việc tốt, thì phải báo cho anh em đại biểu chú ý, để so sánh với tình cảnh trong nước mình. Gặp những sự không vẻ vang, như lang thang, cơ nhỡ⁽¹⁾, vân vân, phải hết sức giải thích cho anh em hiểu, chớ để họ có ấn tượng không tốt⁽²⁾.

Nói tóm lại là làm sao cho anh em đại biểu hiểu, hăng hái, và yêu mến Xô-Nga, lại có cảm tình với anh em lao động các nước.

3. Tất cả anh em học sinh, nhất là người phụ trách, đối với đại biểu lao động phải tỏ tình rất thân mật. Chớ để người ta trông thấy sự phân biệt trí thức và vô sản⁽³⁾.

4. Khi đại hội rồi, đại biểu đã trở về, thì đồng chí Zao phải gửi thư về báo cáo và phê bình các đại biểu đó. Thư ấy đem lại Bostosny Odel⁽⁴⁾ nói gửi cho M.Victor Lebon ở Đông Phương bộ Thượng Hải.

5. Nếu đồng chí Zao không ở Kuvt⁽⁵⁾ nữa, thì anh em cũng cử một đồng chí khác phụ trách thế.

6. Tài liệu báo cáo, chúng tôi sẽ gửi qua.

*Chúc các đồng chí gắng sức!
Thay mặt Đảng Cộng sản Việt Nam*

5-4-30

Bút tích tiếng Việt,
bản chụp lưu tại
Viện Hồ Chí Minh

(1) Nguyên bản là *Besprizorny, nepmen*.

(2) Nguyên bản viết tiếng Pháp là *mouvaises impressions*.

(3) Nguyên bản viết tiếng Pháp: *Intellect và prolet*.

(4) Ban phương Đông.

(5) Trường đại học phương Đông.

TRẺ CON

*Trẻ em như búp trên cành,
Biết ăn ngủ, biết học hành là ngoan,
Chẳng may vận nước gian nan,
Trẻ em cũng bị bận thân cực lòng.
Học hành, giáo dục đã không,
Nhà nghèo lại phải làm công, cày bừa.
Sức còn yếu, tuổi còn thơ,
Mà đã khó nhọc cũng như người già!
Có khi lìa mẹ, lìa cha,
Đi ăn ở với người ta bên ngoài.
Vì ai mà đến thế này?
Vì giặc Nhật với giặc Tây bạo tàn!
Khiến ta nước mất, nhà tan,
Trẻ em cũng phải cơ hàn xót xa.
Vậy nên con trẻ nước ta,
Phải đoàn kết lại để mà đấu tranh!
Kẻ lớn cứu quốc đã đành,
Trẻ em cũng phải ra dành một vai.
Bao giờ đánh đuổi Nhật, Tây,
Trẻ em ta sẽ là bấy con cưng.*

Báo Việt Nam độc lập,
số 106, ngày 21-9-1941

TRẺ CHĂN TRÂU

*Trên đồi cỏ mọc xanh xanh,
Một đàn cò đậu ngoài ghềnh xa xa,
Trâu bò lũ bảy, lũ ba,
Ven đồi chen chúc bụi già, cỏ non.
Chăn trâu mấy trẻ con con,
Cùng nhau xướng hát véo von trên gò:
“Vì ai, ta chẳng ấm no?
Vì ai ta đã phải lo cơ hàn?
Vì ai, cha mẹ nghèo nàn?
Vì ai, nhà cửa, giang san tan tành?
Vì ai, ngăn cấm học hành?
Vì ai, ta phải chịu vònh dốt ngây?
- Ấy là vì Nhật, vì Tây
Ra tay vơ vét đạo đày chúng ta;
Làm ta tan cửa, nát nhà,
Trẻ con vất vả, người già đắng cay.
- Cùng nhau đánh đuổi Nhật, Tây.
Anh em ta mới có ngày vinh hoa.
“Nhi đồng cứu quốc” Hội ta,
Ấy là lực lượng, ấy là cứu sinh.*

*Ấy là bộ phận Việt Minh,
Dân mình khắc cứu dân mình mới xong”.*

*
* *

*Ai nghe mà chẳng động lòng,
Khá thương con trẻ mục đồng Việt Nam.*

Báo Việt Nam độc lập,
số 144, ngày 21-11-1942

TẶNG CHÁU NÔNG THỊ TRÚNG

*Vở này ta tặng cháu yêu ta,
Tỏ chút lòng yêu cháu gọi là.
Mong cháu ra công mà học tập,
Mai sau cháu giúp nước non nhà.*

Năm 1944

In trong sách: *Hồ Chí Minh,
Thơ*, NXB Văn Học,
Hà Nội, 1970, tr.47.

THƯ GỬI CÁC HỌC SINH

Các em học sinh,

Ngày hôm nay là ngày khai trường đầu tiên ở nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà. Tôi đã tưởng tượng thấy trước mắt cái cảnh nhộn nhịp tưng bừng của ngày tựu trường ở khắp các nơi. Các em hết thấy đều vui vẻ vì sau mấy tháng nghỉ học, sau bao nhiêu cuộc chuyển biến khác thường, các em lại được gặp thầy gặp bạn. Nhưng sung sướng hơn nữa, từ giờ phút này trở đi các em bắt đầu được nhận một nền giáo dục hoàn toàn Việt Nam. Trước đây cha anh các em, và mới năm ngoái cả các em nữa, đã phải chịu nhận một nền học vấn nô lệ, nghĩa là nó chỉ đào tạo nên những kẻ làm tay sai, làm tôi tớ cho một bọn thực dân người Pháp. Ngày nay các em được cái may mắn hơn cha anh là được hấp thụ một nền giáo dục của một nước độc lập, một nền giáo dục nó sẽ đào tạo các em nên những người công dân hữu ích cho nước Việt Nam, một nền giáo dục làm phát triển hoàn toàn những năng lực sẵn có của các em.

Các em được hưởng sự may mắn đó là nhờ sự hy sinh của biết bao nhiêu đồng bào các em. Vậy các em nghĩ sao? Các em phải làm thế nào để đền bù lại công

lao của người khác đã không tiếc thân và tiếc của để chiếm lại nền độc lập cho nước nhà.

Các em hãy nghe lời tôi, lời của một người anh lớn lúc nào cũng ân cần mong mỏi cho các em được giỏi giang. Trong năm học tới đây, các em hãy cố gắng, siêng năng học tập, ngoan ngoãn, nghe thầy, yêu bạn. Sau 80 năm giời nô lệ làm cho nước nhà bị yếu hèn, ngày nay chúng ta cần phải xây dựng lại cơ đồ mà tổ tiên đã để lại cho chúng ta, làm sao cho chúng ta theo kịp các nước khác trên hoàn cầu. Trong công cuộc kiến thiết đó, nước nhà trông mong chờ đợi ở các em rất nhiều. Non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu được hay không, chính là nhờ một phần lớn ở công học tập của các em.

Đối riêng với các em lớn, tôi khuyên thêm một điều này: chúng ta đã đánh đuổi bọn thực dân, chúng ta đã giành được độc lập. Nhưng giặc Pháp còn lăm le quay lại. Chúng ỷ vào kẻ khác mạnh hơn mà gây sự với ta. Tất nhiên chúng sẽ bị bại, vì tất cả quốc dân ta đoàn kết chặt chẽ và một lòng chiến đấu cho giang sơn Tổ quốc. Phải sẵn sàng mà chống quân giặc cướp nước, đấy là bổn phận của mỗi công dân. Các em lớn chưa hẳn đến tuổi phải gánh công việc nặng nhọc ấy, nhưng các em cũng nên, ngoài giờ học ở trường, tham gia vào các Hội cứu quốc để tập luyện thêm cho quen với đời sống chiến sĩ và để

giúp đỡ một vài việc nhẹ nhàng trong cuộc phòng thủ đất nước.

Tôi đã thành thực khuyên nhủ các em. Mong rằng những lời của tôi được các em luôn luôn ghi nhớ.

Ngày hôm nay, nhân buổi tựu trường của các em, tôi chỉ biết chúc các em một năm đầy vui vẻ và đầy kết quả tốt đẹp.

Chào các em thân yêu
HỒ CHÍ MINH

Viết khoảng tháng 9-1945.
Tài liệu lưu tại Phòng lưu trữ
Văn phòng Hội đồng Chính phủ.

TẾT TRUNG THU VỚI NỀN ĐỘC LẬP

Cùng các trẻ em yêu quý,

Hôm nay là Tết Trung thu.

Mẹ đã sắm cho các em nào đèn, nào trống, nào pháo, nào hoa, và nhiều đồ chơi khác. Các em vui vẻ nhỉ!

Cái cảnh trăng tròn gió mát, hồ lặng trời xanh của Trung thu lại làm cho các em thêm vui cười hơn hở.

Các em vui cười hơn hở, Già Hồ cũng vui cười hơn hở với các em. Đố các em biết vì sao? Một là vì Già Hồ rất yêu mến các em. Hai là vì Trung thu năm ngoái, nước ta còn bị áp bức, các em còn là bầy nô lệ trẻ con. Trung thu năm nay, nước ta đã được tự do và các em đã thành những người tiểu quốc dân của một nước độc lập.

Hôm nay tha hồ các em vui chơi cho thoả chí, ngày mai mong các em ra sức học tập, tất cả các em đã biết chữ quốc ngữ chưa? Em nào chưa biết thì phải học cho biết. Phải siêng năng tập thể thao cho mình mập được nở nang. Và ra sức giúp việc cho Nhi đồng cứu vong hội (các em đã vào Hội đó chưa? Em nào chưa vào thì nên vào Hội cho vui).

Đến Trung thu năm sau, chúng ta sẽ tổ chức một cuộc vui, cả già lẫn trẻ. Các em nghĩ thế nào?

Trung thu này, Già Hồ không có gì gửi tặng các em. Chỉ gửi tặng các em một trăm cái hôn thân ái.

HỒ CHÍ MINH

Báo Cứu quốc,
số 45, ngày 17-9-1945

THƯ GỬI THIẾU NHI VIỆT NAM
ĐÊM TRUNG THU ĐẦU TIÊN CỦA
NƯỚC VIỆT NAM DÂN CHỦ CỘNG HÒA⁽¹⁾

Các em,

Đây là Hồ Chí Minh nói chuyện với các em. Hôm nay các em vui chơi, vui chơi một cách có đoàn kết, có tổ chức. Như thế là tốt lắm. Hôm nay Tết Trung thu là của các em. Mà cũng là một cuộc biểu tình của các em để tỏ lòng yêu nước và để ủng hộ nền độc lập.

Các em phải ngoan, ở nhà phải nghe lời bố mẹ, đi học phải siêng năng; đối với bầu bạn phải yêu kính. Các em phải thương yêu nước ta. Mong các em mai sau lớn lên thành những người dân xứng đáng với nước độc lập tự do.

Các em có hứa với tôi như thế không? Tôi không có gì biếu các em, chỉ có thể đem cho mỗi đoàn các em một cái ảnh; các đại biểu sẽ đưa cho các em.

Cám ơn các em! Hôn các em nhé!

Trước khi các em đi phá cỗ vui vẻ, chúng ta cùng nhau hô hai khẩu hiệu:

Trẻ em Việt Nam sung sướng!

Việt Nam độc lập muôn năm!

Chào các em,
HỒ CHÍ MINH

Báo Cứu quốc, số 49, ngày 22-9-1945

THƯ GỬI BÁO *THIẾU SINH*

Gửi báo Thiếu Sinh,

Báo trẻ em đã ra đời. Báo đó là báo của trẻ em, vậy các em nên giúp cho báo: Gửi tin tức, tranh vẽ và viết bài cho báo.

Nên đọc cho trẻ em chưa biết chữ nghe. Nên làm cho báo phát triển.

HỒ CHÍ MINH

Báo *Thiếu Sinh*,
số 1, ngày 1-10-1945.

TRẢ LỜI THƯ CỦA NHỊ ĐỒNG
CỨU QUỐC PHƯỚC ĐIÊN (QUẢNG NINH)
VÀ CẨM GIÀNG (HẢI DƯƠNG)⁽¹⁾

Hỡi các cháu yêu quý,

Tôi nhận được thư các cháu cho biết rằng các cháu đã nhịn ăn quà để góp tiền vào Quỹ độc lập.

Các cháu nồng nàn yêu nước làm cho tôi rất động lòng. Tôi thay mặt cho tất cả đồng bào lớn tuổi mà cảm ơn các cháu.

Các cháu đã tỏ ra là những cháu chất rất xứng đáng của tổ tiên Hồng-Lạc, và rất xứng đáng là “tiểu chủ ông” của nước nhà (nếu các cháu không hiểu Hồng-Lạc là gì, thì cha mẹ hoặc thầy học nói cho biết).

Các cháu học hành tiến bộ thế nào? Sức khoẻ ra sao? Hội nhi đồng cứu quốc đã làm được những việc gì? Trẻ em trong Hội thêm được bao nhiêu? Lâu lâu các cháu nhớ viết thư cho tôi. Viết thư thì các cháu tự viết, nghĩ sao viết vậy, chớ mượn người khác viết.

Chúc các cháu mạnh khoẻ luôn và hôn các cháu rõ kêu.

HỒ CHÍ MINH

Báo Cứu quốc, số 67,
ngày 15-10-1945

(1) Đầu đề là của chúng tôi (BT).

GỬI THANH NIÊN VÀ NHI ĐỒNG TOÀN QUỐC NHÂN DỊP TẾT SẮP ĐẾN

Hỡi thanh niên và nhi đồng yêu quý!

Một năm khởi đầu từ mùa xuân. Một đời khởi đầu từ tuổi trẻ. Tuổi trẻ là mùa xuân của xã hội.

Vậy qua năm mới, các cháu phải xung phong thực hành “đời sống mới”.

Đời sống mới là:

- Hăng hái, kiên quyết, không sợ khó, không sợ khổ.
- Phải siêng học, phải siêng làm, phải tiết kiệm.
- Việc nên làm (như ủng hộ kháng chiến, tăng gia sản xuất) thì ta không chờ ai nhắc nhở.
- Việc nên tránh (như tự tư tự lợi) thì ta không đợi ai ngăn ngừa.

Năm mới, chúng ta thực hành đời sống mới để trở nên những công dân mới, xứng đáng với nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa.

Việt Nam độc lập muôn năm!

Tháng 1 năm 1946

HỒ CHÍ MINH

*Sách Những lời kêu gọi
của Hồ Chí Minh, NXB Sự Thật,
Hà Nội, 1958. Tập 1, tr.69.*

THƠ TẶNG CÁC CHÁU NHI ĐỒNG

*Bác mong các cháu “cho ngoan”,
Mai sau gìn giữ giang san Lạc-Hồng.
Sao cho nổi tiếng Tiên-Rồng,
Sao cho tỏ mặt nhi đồng Việt Nam.*

Ngày 10 tháng 4 năm 1946

Báo Cứu quốc,
số 239, ngày 14-5-1946.

THƯ GỬI CÁC CHÁU THIẾU NHI

Cùng các cháu nhi đồng và thiếu niên yêu quý,

Bác đi Pháp mấy tháng. Nhớ các cháu luôn luôn. Chắc các cháu cũng luôn luôn nhớ Bác.

Khi Bác về đến Tổ quốc, từ Hải Phòng đến Hà Nội, các cháu mang nhau đi đón Bác, có lẽ hơn mười vạn cháu. Tay cầm cờ đỏ sao vàng, đứng chật hai bên đường, hai bên bờ ruộng. Reo cười ca hát, vui vẻ như một đàn chim.

Bác thấy cháu nào cũng mặt mũi vui tươi, áo quần sạch sẽ.

Hỏi, thì cháu nào cũng biết chữ quốc ngữ. Bác mừng lắm. Nay Bác viết mấy chữ để cảm ơn các cháu và khuyên các cháu:

1. Phải siêng học,
2. Phải giữ sạch sẽ,
3. Phải giữ kỷ luật,
4. Phải làm theo đời sống mới,
5. Phải thương yêu giúp đỡ cha mẹ anh em.

Bác lại nói cho các cháu biết rằng: Anh em nhi đồng Pháp có gửi lời hỏi thăm các cháu.

Thân ái
BÁC HỒ

Báo Cứu quốc, .
số 385, ngày 24-10-1946

CÁC NHÀ VĂN HOÁ VIỆT NAM HÃY CHÚ Ý ĐẶC BIỆT ĐẾN NHI ĐỒNG⁽¹⁾

Nhi đồng Việt Nam đã tiến bộ nhiều về văn hoá. Cứ xem mỗi khi có công việc gì thích hợp để làm, các em đã làm rất tài tình. Ví dụ như cần tuyên truyền Đời sống mới, cần chống nạn mù chữ, các em diễn được ngay những vở kịch ngắn, vui mà khéo biết bao! Hay là không biết có phải vì tôi thương nhi đồng mà tôi thấy thế?

Tôi xin thay mặt toàn thể thiếu nhi Việt Nam kêu gọi các nhà văn hoá Việt Nam hãy chú ý đặc biệt nhi đồng.

Phát biểu ngày 24-11-1946.

Báo Cứu quốc, số 417,
ngày 26-11-1946.

(1) Phát biểu tại Hội nghị Văn hoá toàn quốc họp ở Hà Nội, ngày 24-11-1946.

THƯ GỬI NHỊ ĐỒNG TOÀN QUỐC NHÂN DỊP KỶ NIỆM CÁCH MẠNG THÁNG TÁM

Hỡi các cháu yêu quý!

Ngày kỷ niệm Cách mạng Tháng Tám, các cháu, cũng phải có phần chứ nhỉ. Vậy Bác gửi cho các cháu lời chào thân ái.

Trong cuộc Cách mạng Tháng Tám, và trong cuộc kháng chiến bây giờ đã có nhiều cháu tham gia.

Từ Nam đến Bắc có nhiều nhi đồng đã oanh liệt hy sinh cho Tổ quốc, có nhiều nhi đồng bị địch giết hại một cách thảm thương. Bác cùng các cháu, ta kính cẩn nghiêng mình trước linh hồn các liệt sĩ thiếu niên đó.

Vì thực dân hung ác mà có nhiều nhi đồng lạc cha rời mẹ, có nhiều nhi đồng phải tản cư đến chỗ núi rậm rừng xanh. Đối với những nhi đồng đó, Bác cùng các cháu, ta phải hết sức thương yêu, tìm cách giúp đỡ.

Bác rất vui lòng biết rằng: nhiều cháu đã hăng hái giúp việc trong các bộ đội và dân quân.

Nhiều cháu đã tổ chức tăng gia sản xuất, trồng lúa, trồng ngô, nuôi gà, nuôi vịt (nhi đồng Hải Phòng). Nhiều cháu vào tuyên truyền xung phong (như nhi đồng Quảng Yên). Nhiều cháu giúp việc bình dân học vụ (nhi đồng nhiều nơi đã làm như thế).

Còn cháu nào cũng biết siêng học, siêng làm, biết ăn ở sạch sẽ, biết giữ kỷ luật, lễ phép, thế là tốt lắm. Bác khuyên các cháu gắng sức thêm. Việc gì có ích cho kháng chiến, có ích cho Tổ quốc thì các cháu nên gắng sức làm. Làm được bao nhiêu tốt bấy nhiêu. Tuổi các cháu còn nhỏ, thì các cháu làm những công việc nhỏ. Nhiều công việc nhỏ cộng lại thành công việc to. Bác mong các cháu làm việc và học hành, cho xứng đáng là nhi đồng của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, thống nhất và độc lập.

Bác hôn tất cả các cháu.
BÁC HỒ

Viết tháng 8-1947, *Sách Lời*
Hồ Chủ tịch, Nha Thông tin
Việt Nam, 1949, tập 2, tr.25.

THƠ KHEN TẶNG HAI EM NHI ĐỒNG LIÊN LẠC TRONG BỘ ĐỘI CHIẾN KHU II⁽¹⁾

Gửi cháu Phạm Đỗ Hải

*Bác được tin rằng:
Cháu làm liên lạc,
Bị giặc bắt được,
Lại trốn thoát ngay.
Mang hai lính Tây
Theo về bộ đội.
Thế là cháu giỏi.
Biết cách tuyên truyền.
Bác gửi lời khen.
Khuyên cháu gắng sức
Học hành, công tác
Tiến bộ luôn luôn
Gửi cháu cái hôn
Và lòng thân ái.*

Tháng 8 năm 1947

BÁC HỒ

(1) Khu II trong kháng chiến chống Pháp gồm các tỉnh (cũ): Sơn Tây, Hà Đông, Hà Nam, Nam Định, Ninh Bình, Hòa Bình, Sơn La và Lai Châu (B.T)

Gửi cháu Lê Văn Thức⁽¹⁾

*Cháu có can đảm
Giơ súng dọa Tây.
Bắt nó hàng ngay,
Lấy được súng nó.
Vì thành công đó,
Bác gửi lời khen.
Khuyên cháu tập rèn
Ngày càng tiến bộ.
Bác lại gửi cháu
Mấy chục cái hôn.*

Tháng 8 năm 1947
BÁC HỒ

Sách Lời Hồ Chủ tịch,
Nha Thông tin Việt Nam,
1949. Tập 2, tr.26.

(1) Có tài liệu in là Lê Văn Thục (B. T).

GỬI CÁC CHÁU NHI ĐỒNG CẢ NƯỚC

Tết Trung thu là của các cháu. Trăng thu soi xuống các cháu êm ái như một người mẹ lành.

Nhưng trong thời kỳ nô lệ, các cháu không được ăn Tết Trung thu.

Từ ngày nước ta được độc lập, các cháu được ăn Tết Trung thu vui vẻ.

Năm nay vì thực dân hung ác, muốn cướp nước ta, chúng ta phải ra sức kháng chiến để giữ lấy Tổ quốc, để các cháu khỏi phải làm nô lệ. Người lớn kháng chiến, trẻ con cũng kháng chiến.

Vì vậy, năm nay nhiều cháu xa cha rời mẹ, tản cư đến núi đỏ rừng xanh. Nhiều cháu chịu khó nhọc hăng hái giúp việc các anh trong bộ đội. Các cháu ở hậu phương, thấy đồng bào hy sinh cực khổ, không nỡ ăn Tết Trung thu vui sướng một mình.

Thấy các cháu không được ăn Tết, lòng Bác rất áy náy, và thêm căm giận bọn thực dân phản động Pháp. Chắc các cháu cũng vậy nhỉ?

Bác hứa với các cháu: Các bác, các chú, toàn cả đồng bào, sẽ ra sức tranh đấu, để sớm đuổi bọn thực dân phản động, để trường kỳ kháng chiến sớm thắng lợi, thống nhất độc lập sớm thành công, để các cháu được ăn Tết Trung thu vui vẻ như năm kia, năm

ngoái. Và Bác sẽ ăn Tết vui vẻ với các cháu, gửi kẹo bánh cho các cháu.

Bác khuyên các cháu ra sức học hành, làm việc. Năm nay chúng ta không ăn Tết, năm sau chúng ta sẽ ăn Tết linh đình hơn.

Bác hôn các cháu.

HỒ CHÍ MINH

Báo Cứu quốc,
số 713, ngày 27-9-1947

THƯ NÓI VỀ CÔNG TÁC TRẦN QUỐC TOẢN

*Gửi các cháu nhi đồng trai và gái,
Bác gửi lời thân ái chúc các cháu năm mới.*

Năm ngoái, các cháu gửi thư cho Bác rất nhiều. Tiếc vì bận việc quá, Bác không thể trả lời hết được khắp. Nhưng Bác nhớ các cháu luôn luôn, và biết rằng các cháu đều yêu nước, siêng học, siêng làm, giữ kỷ luật, thì Bác rất vui lòng.

Qua năm mới, Bác đề nghị các cháu làm một việc là: các cháu tổ chức những đội Trần Quốc Toản.

Trần Quốc Toản là ai? Tổ chức thế nào, và để làm gì?

1. Cách đây chừng 700 năm, quân Mông Cổ đánh chiếm gần nửa châu Âu, chiếm gần hết châu Á, và lấy cả nước Trung Hoa. Lúc đó quân Mông Cổ đem 30 vạn lính đến đánh nước ta.

Do ông Trần Hưng Đạo cầm đầu, tổ tiên ta trường kỳ kháng chiến trải qua 4, 5 năm đánh tan quân Mông Cổ, nước ta lại được độc lập.

Trần Quốc Toản là cháu ông Trần Hưng Đạo, lúc đó mới 15, 16 tuổi, cũng đi đánh giặc và lập được nhiều chiến công.

2. Bác không phải mong các cháu tổ chức những đội Trần Quốc Toản để đi đánh giặc và lập được nhiều chiến công, nhưng mà cốt để tham gia kháng chiến bằng cách giúp đỡ đồng bào.

3. Từ 5 đến 10 cháu tổ chức thành một đội, giúp nhau học hành. Khi học rảnh, mỗi tuần mấy lần cả đội đem nhau đi giúp đồng bào.

Trước thì giúp các nhà chiến sĩ, nhà thương binh, lần lượt giúp những nhà ít người. Sức các cháu làm được việc gì thì giúp việc ấy. Thí dụ: quét nhà, gánh nước, lấy củi, xay lúa, giữ em, dạy chữ quốc ngữ, v.v...

Đội này thi đua với đội khác. Mỗi tháng một lần, các đội báo cáo cho Bác biết. Đội nào giỏi hơn, Bác sẽ gửi giấy khen. Đó là ý kiến của Bác. Nếu cháu nào có nhiều sáng kiến, tìm ra nhiều cách giúp đỡ, càng tốt.

Các cháu nên hiểu rằng: giúp đỡ đồng bào tức là tham gia kháng chiến. Và do đó, các cháu sẽ luyện tập cái tinh thần siêng năng và bác ái để sau thành người công dân tốt của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, Độc lập, Tự do, Hạnh phúc.

Bác hôn các cháu.

Tháng 2 năm 1948

HỒ CHÍ MINH

*Sách Những lời kêu gọi của
Hồ Chủ tịch, NXB Sự Thật,
Hà Nội, 1958. Tập 1, tr. 237, 238.*

THƯ KHEN CHÁU ĐẶNG PHÚC HẢI

*Gửi cháu Đặng Phúc Hải, Liên lạc viên huyện đội
Kim Môn⁽¹⁾,*

Cháu Hải,

Bác rất vui lòng biết rằng: Trong trận đánh giặc ở Kim Môn, ngày 26-3-1948, gặp một hoàn cảnh rất khó khăn nguy hiểm, cháu đã rất trấn tĩnh, giết được 3 tên địch. Do đó mà giải vây cho một số anh em.

Bác gửi lời thân ái khen cháu và tặng cho cháu cái tên vinh dự là: *Nhi đồng anh hùng*.

Đồng thời Bác khuyên cháu chớ vì được khen thưởng mà kiêu ngạo tự đắc. Cháu phải khiêm tốn hơn, phải ra sức học tập thêm, phải cố gắng để lập công thêm trong cuộc luyện quân lập công mới (trong phong trào *Thi đua ái quốc*). Như thế mới thật xứng đáng là cháu yêu của Bác.

Bác hôn cháu!

Tháng 6 năm 1948

HỒ CHÍ MINH

Bản gốc lưu tại
Bảo tàng Hồ Chí Minh

(1) Nay thuộc tỉnh Hải Dương (B. T).

THƯ GỬI NHI ĐỒNG YÊN BÁI

Gửi các cháu nhi đồng tỉnh Yên Bái.

Bác rất vui lòng nhận được thư các cháu. Và biết rằng: Văn Trấn, Trấn Yên, Lục Yên có đến 7.500 cháu đã tổ chức do 200 anh phụ trách. Chừng 4.800 cháu đã biết chữ, thế là tốt. Nhưng còn 2.700 cháu “chưa biết chữ”.

Trong cuộc “Thi đua ái quốc”, Bác mong các cháu trong năm nay làm cho được hai việc: Gắng tổ chức 10.000 cháu và cháu nào cũng cố học cho biết chữ.

Bác hôn các cháu.

HỒ CHÍ MINH

Báo *Cứu quốc*, chi nhánh số 6,
số 1023, ngày 26-8-1948.

THƯ GỬI TRẠI NHI ĐỒNG NGHỆ THUẬT I

Gửi nhi đồng Nghệ thuật,

Những bài nhạc, bài ca các cháu gửi, Bác đều nhận được cả. Bác nhớ đã trả lời rồi. Nay nhận được thư các cháu mới gửi, biết các cháu đều tham gia thi đua ái quốc. Bác rất vui lòng. Bác khuyên các cháu luôn cố gắng cho tiến bộ và chúc các cháu luôn mạnh khỏe.

Bác hôn các cháu.

Tháng 8 năm 1948

BÁC HỒ

Báo Thiếu niên Tiền phong,
số 11, tháng 5 - 1990.

THƯ GỬI NAM NỮ THANH NIÊN VÀ NHI ĐỒNG NAM BỘ

Ngày 15 tháng 9 năm 1948

Gửi các cháu nam nữ thanh niên và nhi đồng Nam Bộ.

Các cháu yêu mến,

Nhân dịp phái đoàn Chính phủ vào Nam, Bác gửi lời thân ái thăm các cháu.

Vì giao thông khó khăn, Bác cháu ta ít có thư từ đi lại. Tuy vậy, Bác luôn luôn nghĩ đến các cháu. Bác muốn biết các cháu học hành thế nào, sinh hoạt thế nào, tranh đấu thế nào...

Trong phong trào Thi đua ái quốc này, Bác mong các cháu sẽ cùng với thanh niên và nhi đồng toàn quốc, hăng hái xung phong. Các cháu phải dũng cảm tiến lên, làm cho xứng đáng là con cháu của Phù Đổng Vương, của Trần Quốc Toản. Cho xứng đáng là thanh niên và nhi đồng của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa thống nhất và độc lập.

Bác chờ đợi thư của các cháu báo cáo cho Bác biết những sự tiến bộ và những thành tích vẻ vang của các cháu.

Bác hôn các cháu.

BÁC HỒ

Tài liệu lưu tại Trung tâm lưu trữ Quốc gia I,
bản chụp lưu tại Viện Hồ Chí Minh.

THƯ GỬI CÁC CHÁU NHI ĐỒNG NHÂN TẾT TRUNG THU 1948

Gửi các cháu nhi đồng toàn quốc,

Một năm nữa, các cháu ăn tết Trung thu kháng chiến.

Vì công việc kháng chiến, mà tết Trung thu này Bác cháu ta đang xa cách nhau.

Vì phải tiết kiệm để kháng chiến, mà Bác không có quà Trung thu cho các cháu.

Nhưng tết Trung thu này Bác rất vui, vì qua một Trung thu thì kháng chiến càng gần đến thắng lợi. Chắc các cháu cũng vui, vì ngày sau các cháu có thể tự hào rằng: Các cháu đã ăn mấy tết Trung thu kháng chiến.

Mặc dầu giặc Tây độc ác, chúng quyết không thể ngăn trở trăng thu vừa đẹp vừa tròn.

Mặc dầu giặc Tây hung tàn, chúng quyết không thể ngăn trở các cháu vui tươi và hăng hái.

Mặc dầu giặc Tây bạo ngược, chúng quyết không thể ngăn trở chúng ta kháng chiến thắng lợi, thống nhất và độc lập thành công.

Đến ngày kháng chiến thắng lợi, thống nhất và độc lập thành công, Bác cháu ta sẽ cùng nhau ăn những

tết Trung thu từng bừng vui vẻ. Vinh hoa bõ lúc
phong trần. Bác chúc các cháu vui vẻ, mạnh khỏe và
gửi các cháu nhiều cái hôn Trung thu.

BÁC HỒ

Báo Cứu quốc,
chi nhánh số 6,
số 1042, ngày 16-9-1948.

THƯ CHÚC TẾT CÁC CHÁU NHI ĐỒNG TOÀN QUỐC

Các cháu yêu quý,

Tết này là Tết kháng chiến thứ ba của các cháu. Tết kháng chiến thứ tư của các cháu miền Nam.

Các cháu đã lớn thêm ba, bốn tuổi. Trong những năm vừa qua các cháu khổ sở, nhưng các cháu tiến bộ nhiều.

Có những cháu đã oanh liệt hy sinh cho Tổ quốc. Nước Pháp chỉ có hai em Bara và Viala hy sinh cho Cách mạng 1789. Nước ta có hàng trăm em oanh liệt như Bara và Viala.

Có những cháu đã lập chiến công, đã được thưởng Huân chương.

Có hàng nghìn cháu giúp việc rất hăng hái cho các bộ đội và các cơ quan.

Toàn thể các cháu đều sốt sắng tham gia Thi đua ái quốc, 95 phần trăm các cháu từ bảy, tám tuổi trở lên đều biết đọc biết viết.

Các cháu đã xứng đáng là dòng dõi Phù Đổng Thiên Vương, Trần Quốc Toản. Thật xứng đáng là nhi đồng nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa. Bác rất bằng lòng các cháu.

Tết này, có lẽ các cháu không có bánh chưng con, áo mới, và pháo. Nhưng các cháu vẫn vui. Vui vì các cháu tiết kiệm bánh con, áo đẹp để giúp các chiến sĩ. Còn thế cho pháo, thì các cháu nghe những tiếng súng bộ đội ta đang bắn giặc ở tiền phương. Vui vì các cháu biết năm nay kháng chiến gần đến thắng lợi.

Năm mới, Bác chúc các cháu vui vẻ, mạnh khỏe, và tiến bộ nhiều hơn năm ngoái.

Bác không có quà Tết biếu các cháu, Bác chỉ gửi các cháu nhiều cái hôn.

BÁC HỒ

Báo Cứu quốc, số 1156,
ngày 2-2-1949

THƯ GỬI CÁC CHÁU NHỊ ĐỒNG ĐỘI THANH BÌNH (TỔ Y8-65)

Các ơn các cháu đã gửi thư cho Bác. Bác mong các cháu thi đua nhau: Hoạt động, lập công, học tập. Bác luôn luôn nhớ các cháu và theo dõi công việc của các cháu. Các cháu cố gắng lên. Ngày Bác cháu ta gặp nhau vui vẻ không xa đâu, vì ngày ta hoàn toàn thắng lợi sắp đến gần.

Bác hôn các cháu

Viết tháng 5-1949,
Báo *Cứu quốc*, số 1292,
ngày 12-7-1949.

THƯ GỬI CÁC CHÁU NHI ĐỒNG

Nhân dịp kỷ niệm Cách mạng Tháng Tám và Quốc khánh Độc lập, chắc các cháu đều mong nghe Bác nói chuyện. Vậy Bác kể tóm tắt cho các cháu nghe.

Hơn tám mươi năm qua, giặc Pháp cướp nước ta. Rồi chúng cùng bọn vua chúa dè nén bóc lột đồng bào ta, tù đầy chém giết những người cách mạng ta, ngăn trở hạn chế nhi đồng ta học hành.

Nhiều lần đồng bào ta nổi lên chống giặc Pháp. Nhưng đến Tháng Tám năm 1945, vì đồng bào ta từ già đến trẻ đều đoàn kết thành một khối, cho nên Cách mạng đã thành công. Đuổi hết giặc thực dân, đánh đổ bọn vua chúa, lập nên nước Việt Nam độc lập, Dân chủ Cộng hòa. Nhân dân đều được tự do hạnh phúc. Nhi đồng được tự do học hành.

Nước ta vừa độc lập, thì giặc Pháp trở lại đánh ta, mong cướp nước ta một lần nữa.

Vì vậy, ta phải đánh giặc Pháp để giữ lấy độc lập của ta. Nhờ Vệ quốc quân và dân quân du kích ta dũng cảm, nhờ đồng bào ta đoàn kết, mà không bao lâu nữa, ta sẽ đánh tan giặc Pháp và bù nhìn, tranh lại thống nhất và độc lập thật sự.

Trong những năm kháng chiến, các cháu cực khổ, nhưng các cháu cũng tiến bộ khá nhiều. Cháu nào

cũng hăng hái thi đua học hành, giúp đỡ các công việc, ủng hộ quân đội ta, cháu nào cũng biết yêu nước, ghét giặc Pháp và bù nhìn. Cháu nào cũng ngoan.

Các cháu biết rằng: nay các anh, các chị, các chú, các bác đang hy sinh chiến đấu, là cốt để cho các cháu khỏi phải làm nô lệ, được no ấm và tự do.

Ngày nay, người lớn kháng chiến để tranh lại độc lập thì mai sau các cháu phải giữ vững nền độc lập của ta. Vì vậy, các cháu phải cố gắng thi đua học tập và làm việc hơn nữa.

Chắc các cháu đều gắng làm được như lời Bác dặn nhỉ.

Bác hôn các cháu và cùng các cháu hô to:

Nhi đồng Việt Nam thi đua yêu nước và học tập!

Kháng chiến nhất định thắng lợi!

Việt Nam thống nhất và độc lập muôn năm!

Ngày 19 tháng 8 năm 1949

HỒ CHÍ MINH

*Sách Những lời kêu gọi của
Hồ Chủ tịch, NXB Sự Thật,
Hà Nội, 1958. Tập 1, tr.310, 311.*

THƯ GỬI CÁC CHÁU NHI ĐỒNG NHÂN DỊP TẾT TRUNG THU

Các cháu yêu quý!

Nhân dịp Tết Trung thu, Bác gửi lời thân ái chúc các cháu vui vẻ. Lần này là Trung thu kháng chiến thứ ba của các cháu.

Vì chúng ta kháng chiến đã ba năm, thức gì cũng hơi thiếu thốn hơn trước, cho nên có lẽ Trung thu này các cháu cũng ít bánh quà hơn năm ngoái.

Nhưng Bác chắc các cháu vui hơn. Một là vì các cháu đều biết rằng càng khó khăn là ta càng gần ngày thắng lợi. Hai là vì năm nay các cháu tiến bộ hơn năm ngoái, về mặt thi đua học hành cũng vậy, về mặt tham gia kháng chiến cũng vậy. Thí dụ: Có những cháu đã xung phong phá tàu bay của giặc như ở Trung Bộ. Có những cháu đã xung phong giết mìn giết giặc ở Trung du. Có cháu thi đua đóng đảm phụ kháng chiến như ở nhiều nơi, v.v...

Trung thu năm nay, Bác cũng chưa có quà gì biếu các cháu. Nhưng chắc rằng năm sau, các cháu sẽ có Tết Trung thu linh đình là Tết Trung thu kháng chiến hoàn toàn thắng lợi.

Bác gửi các cháu nhiều cái hôn.

HỒ CHÍ MINH

Báo Cứu quốc, số 1374,
ngày 18-10-1949.

GIẢI THƯỞNG CHÁU BÁC HỒ

Nhân dịp tết Trung thu, các cháu nhi đồng xã Nam Hồng gửi biếu tôi một bộ áo nâu và biếu các chiến sĩ 1.400đ.

Các cháu ấy viết: “Vui ăn tết, các cháu nhớ Bác và nhớ các anh bộ đội. Các cháu đã tặng gia được một số tiền là 1.400 đồng gửi Bác tặng đơn vị nào giết được nhiều Tây nhất”.

Vậy tôi để cả áo lẫn tiền - tôi thêm 600 đồng nữa cho đầy 2.000 đồng - làm giải thưởng gọi là “Giải thưởng cháu Bác Hồ” cho bộ đội Vệ quốc quân và dân quân du kích nào từ nay đến cuối tháng 12-1949 giết nhiều giặc, cướp nhiều súng, lập nhiều công nhất ở mặt trận Trung du.

Các em nhi đồng đang mong đợi. Các anh lớn càng phải cố gắng thi đua lập nhiều công.

Nào, bộ đội nào quyết giết được giải thưởng này?

Chào thân ái và quyết thắng

HỒ CHÍ MINH

Báo Vệ quốc quân, số 57,
ngày 1-12-1949, Sách *Hồ
Chí Minh toàn tập*, xuất bản
lần thứ nhất. NXB Sự Thật,
Hà Nội, 1985. Tập 5, tr.317.

THƯ GỬI THIẾU NHI TOÀN QUỐC, NHÂN NGÀY 1-6-1950

Các cháu yêu quý,

Ngày 1-6 là ngày của các cháu bé khắp cả các nước trên thế giới.

Đáng lẽ tất cả các cháu đều được no ấm, được vui chơi, được học hành như con trẻ ở Liên Xô.

Song ở các nước tư bản, cha mẹ là người lao động, bị bóc lột, thì con trẻ cũng bị bóc lột, phải chịu cực khổ.

Ví dụ: Mỹ là một nước nhiều tiền bạc nhất, có những nhà đại phú, ngồi mát ăn bát vàng. Nhưng con nhà lao động thì lên 5 lên 6 tuổi đã phải đi làm thuê làm mướn.

Ở nước Việt Nam ta, thì vì giặc Pháp gây ra chiến tranh, chúng nó đốt nhà, giết người, cướp của. Vì vậy, người lớn phải kháng chiến, trẻ con cũng phải kháng chiến.

Bác thương các cháu lắm. Bác hứa với các cháu rằng: đến ngày đánh đuổi hết giặc Pháp, kháng chiến thành công, thì Bác cùng Chính phủ và các đoàn thể cùng cố gắng làm cho các cháu đều được no ấm, đều

được vui chơi, đều được học hành, đều được sung sướng.

Bác mong các cháu ngoan ngoãn. Bác chúc các cháu mạnh khỏe. Bác gửi các cháu nhiều cái hôn.

BÁC HỒ

Báo Sự thật, số 134,
ngày 1-6-1950

THƯ GỬI HỘI NGHỊ CÁC CÁN BỘ PHỤ TRÁCH NHỊ ĐỒNG TOÀN QUỐC

Nhân dịp hội nghị tôi gửi lời thân ái chúc các cô, các chú và chúc hội nghị có kết quả tốt. Sau đây là vài ý kiến giúp các bạn thảo luận:

Cách dạy trẻ, cần làm cho chúng biết yêu Tổ quốc, thương đồng bào, yêu lao động, biết vệ sinh, giữ kỷ luật, học văn hoá.

Đồng thời phải giữ toàn vẹn tính vui vẻ hoạt bát, tự nhiên tự động trẻ trung của chúng, chớ nên làm cho chúng hóa ra già cả. Nhiều thư các cháu gửi cho Bác Hồ, viết như người lớn viết, là một triệu chứng già sớm cần nên tránh.

Trong lúc học, cũng cần làm cho chúng vui, trong lúc vui cũng cần làm cho chúng học. Ở trong nhà, trong trường, trong xã hội, chúng đều vui, đều học. Muốn như vậy các bạn phụ trách nhi đồng cần phải liên lạc với cha mẹ và thầy giáo của nhi đồng.

Ngày nay chúng là nhi đồng. Ít năm nữa chúng sẽ là công dân, cán bộ. Vì vậy, Chính phủ, các đoàn thể, và tất cả đồng bào đều có trách nhiệm giúp vào việc giáo dục nhi đồng. Công việc ấy phụ nữ, thanh niên phải là người phụ trách chính, nhất là thanh niên.

Giáo dục nhi đồng là một khoa học. Các bạn hãy cố gắng học tập, nghiên cứu, trao đổi kinh nghiệm, để tiến bộ mãi, nhất là phải làm kiểu mẫu trong mọi việc cho các em bắt chước.

Như vậy, các bạn sẽ thành công.

Chào thân ái và quyết thắng

Ngày 25 tháng 8 năm 1950

HỒ CHÍ MINH

Sách Những lời kêu gọi của
Hồ Chủ tịch, NXB Sự Thật,
Hà Nội, 1960. Tập 2, tr.26, 27.

THƯ GỬI NHI ĐỒNG TOÀN QUỐC NHÂN NGÀY QUỐC TẾ THIẾU NHI

Thân ái gửi các cháu nhi đồng toàn quốc,
Mồng 1 tháng trước là ngày Lao động quốc tế.
Mồng 1 tháng này là ngày Nhi đồng quốc tế.

Ngày 1-5 là ngày mà tất cả những người lao động trong thế giới tỏ rõ tình đoàn kết và sức đấu tranh của mình.

Ngày 1-6 là ngày của các cháu nhi đồng trong thế giới tỏ tình đoàn kết và sức đấu tranh của mình. Mà những người lớn thì tỏ tình yêu quý nhi đồng và đấu tranh để bảo vệ lợi quyền cho nhi đồng.

Chú, bác, anh, chị ra sức kháng chiến, tiêu diệt thực dân Pháp, đánh bại can thiệp Mỹ để các cháu được tự do, khỏi làm nô lệ.

Chú, bác, anh, chị, thi đua tăng gia sản xuất để các cháu được no cơm ấm áo.

Thế là người lớn đấu tranh cho nhi đồng.

Mà các cháu cũng đấu tranh. Các cháu đấu tranh thế nào? Các cháu:

- Thi đua học tập,
- Thi đua giúp tăng gia sản xuất,
- Thi đua giúp đỡ gia đình các thương binh, tử sĩ.

Thế là các cháu đấu tranh.

Các cháu phải đoàn kết, thương yêu nhau, giữa nhi đồng Việt Nam với nhau, giữa nhi đồng Việt Nam với nhi đồng Trung Quốc, nhi đồng Liên Xô, nhi đồng các nước.

Đó là tinh thần quốc tế. Với tinh thần quốc tế ấy, sau này các cháu nhi đồng thế giới lớn lên sẽ không áp bức nhau, xung đột nhau, không chiến tranh đánh giết lẫn nhau. Trái lại, các cháu sẽ thân ái nhau, giúp đỡ nhau, cùng nhau giữ gìn và hưởng thụ hạnh phúc hoà bình và dân chủ.

Lần này Bác nói dài quá, các cháu hiểu được không? Cháu nào không hiểu, thì viết thư hỏi Bác.

Bác chúc các cháu mạnh khoẻ, vui vẻ, siêng năng. Bác gửi các cháu cùng anh chị em nhi đồng thế giới của các cháu nhiều cái hôn.

BÁC HỒ

Báo *Cứu quốc*, số 1828,
ngày 29-5-1951.

EM BÉ TRIỀU TIÊN

Nhân dân nước Hung gửi thuốc tặng quân và dân Triều Tiên.

Các đồng chí tài xế Trung Quốc và Triều Tiên chở thuốc đi. Xe đi đến một địa phương. Mấy hôm trước, địa phương này bị máy bay Mỹ tàn phá. Anh đội trưởng đi khắp làng chỉ gặp một em bé sống sót và đói gần chết. Anh liền bế em bé về chỗ xe đỗ, cho em ăn uống, em khoẻ lại ngay.

Vừa lúc đó, máy bay Mỹ đến. Anh đội trưởng ra lệnh: “Chết cũng phải cứu lấy thuốc!”. Các đồng chí tài xế không quản bom đạn, đều xung phong mang giấu những hòm thuốc vào hầm hố.

Máy bay Mỹ đi rồi, anh em xem lại, thì thấy em bé dang hai tay nằm che lấy hai hòm thuốc, lưng em bị 5 viên đạn xuyên qua, máu chảy lai láng. Em bé đã hy sinh để cứu hai hòm thuốc.

Thuốc của nhân dân nước Hung.

Công của chiến sĩ Trung Quốc.

Máu của em bé Triều Tiên.

Ba thứ ấy hoà lẫn, thành một tấm gương tinh thần yêu nước kết hợp với tinh thần quốc tế.

Em bé Triều Tiên thật là anh hùng.

Em bé Việt Nam, các cháu Bác Hồ, cũng nhiều em anh hùng.

Trẻ con anh hùng chứng tỏ cả dân tộc anh hùng. Với chí khí anh hùng do lòng yêu nước và tinh thần quốc tế hun đúc, nhất định đánh tan được bọn đế quốc tham tàn.

Kháng chiến Triều Tiên nhất định thắng lợi. Kháng chiến Việt Nam nhất định thắng lợi. Vì hai dân tộc đều anh hùng.

C.B

Báo Nhân dân,
số 13, ngày 21 - 6 - 1951

THƯ GỬI CHÁU NGUYỄN THỊ LƯƠNG

Gửi cháu Nguyễn Thị Lương, ở bến đò Mộc, xã Minh Quang. Nhờ UBHCKC huyện Bất Bạt chuyển.

Bác gửi lời khen cháu đã chịu khó đi mót lúa, bán lấy tiền để giúp bộ đội. Thế là yêu nước. Bác mong các cháu nhi đồng khác đều biết yêu nước như vậy. Bác khuyên cháu cố gắng học và làm việc, để tiến bộ nhiều. Bác cũng cảm ơn bố mẹ cháu biết dạy cháu yêu Tổ quốc, yêu bộ đội.

Bác hôn cháu

Tháng 8 năm 1951
BÁC HỒ

Báo Cứu quốc,
số 1892, ngày 27 - 8 - 1951.

THƯ TRUNG THU GỬI CÁC CHÁU NHI ĐỒNG

Các cháu yêu quý,

*Trung thu trăng sáng như gương,
Bác Hồ ngắm cảnh, nhớ thương nhi đồng.
Sau đây Bác viết mấy dòng,
Gửi cho các cháu, tỏ lòng nhớ nhung.*

Trước hết, Bác nói cho các cháu biết rằng: Bác thường nhận thư nhi đồng ở vùng tạm bị chiếm, mách với Bác, thực dân và bù nhìn hung ác thế nào, các cháu ấy khổ sở thế nào và đấu tranh oanh liệt thế nào.

Những thư ấy làm cho Bác đau đớn, vì các cháu ấy bị dày đoạ. Làm cho Bác vui lòng, vì các cháu ấy dũng cảm. Làm cho Bác và tất cả đồng bào càng căm ghét bọn thực dân và bù nhìn.

Bác cũng thường nhận được thư nhi đồng các nơi báo cáo thành tích thi đua.

Những thư ấy làm cho Bác rất vui vẻ.

Mồng 1-6 vừa rồi, cũng là ngày Tết của các cháu. Đó là một ngày Tết mới, chắc các cháu chưa hiểu nguyên do. Bác giải thích cho các cháu nghe nhé.

Ba năm trước (1949), Hội liên hiệp phụ nữ quốc tế định mỗi năm lấy ngày 1-6 làm ngày Tết cho nhi đồng thế giới. Muốn cho nhi đồng sung sướng, thì phải chống đế quốc chiến tranh. Vì vậy, Hội ấy đã đưa ra khẩu hiệu: “Đấu tranh để giữ gìn hoà bình thế giới, để bảo vệ hạnh phúc cho nhi đồng”.

Như thế thì ai thương con, cháu đều phải chống chiến tranh đế quốc, phải giữ gìn hoà bình.

Tháng 2 năm nay (1951), Hội ấy lại quyết định đẩy mạnh phong trào bảo vệ nhi đồng.

Hiện nay, Hội liên hiệp phụ nữ và Đoàn thanh niên nước ta đang lo tổ chức ủy ban bảo vệ nhi đồng Việt Nam.

Thế là các chú, các anh trong bộ đội thì thi đua giết giặc, để bảo vệ các cháu.

Các chú, các anh, các chị ở hậu phương, thì thi đua tăng gia sản xuất để các cháu được ấm no.

Các cô, các thím, các anh ở Liên Xô, Trung Hoa, các nước bạn và các nước khác cũng lo nghĩ đến các cháu.

Vậy các cháu nên thế nào?

Các cháu phải ghét, ghét cay ghét đắng bọn thực dân Pháp, bọn can thiệp Mỹ, bọn Việt gian, bọn bù nhìn. Vì chúng nó mà ta khổ.

Các cháu phải yêu, yêu Tổ quốc, yêu đồng bào, yêu lao động.

Các cháu phải gắng, gắng giúp đỡ thương binh và gia đình chiến sĩ, gắng giữ gìn vệ sinh và giữ gìn kỷ luật, gắng học hành.

Các cháu phải đoàn kết, đoàn kết giữa nhi đồng Việt Nam với nhau, đoàn kết giữa nhi đồng Việt Nam cùng nhi đồng Trung Quốc, Liên Xô, các nước bạn và nhi đồng trên thế giới.

Ngày nay, các cháu là nhi đồng. Ngày sau, các cháu là người chủ của nước nhà, của thế giới. Các cháu đoàn kết thì thế giới hoà bình và dân chủ, sẽ không có chiến tranh.

Các cháu phải thi đua, tùy theo sức của các cháu làm được việc gì có ích cho kháng chiến thì thi đua làm việc ấy.

Các cháu biết ghét, biết yêu, biết gắng, các cháu đoàn kết và thi đua như thế thì kháng chiến sẽ chóng thắng lợi, kháng chiến thắng lợi thì trung thu sẽ vui vẻ hơn.

Thư Trung thu này, Bác nói chữ nhiều, và nói dài quá rồi. Cháu nào không hiểu thì hỏi các anh các chị cắt nghĩa cho mà nghe.

Bác chúc các cháu vui khỏe và cố gắng.

Bác gửi các cháu nhiều cái hôn.

BÁC HỒ

Báo Cứu quốc,
số 1904, ngày 12-9-1951

THƯ TRUNG THU

Gửi các cháu nhi đồng ở vùng tự do, vùng du kích, vùng tạm bị chiếm và ở ngoài nước.

Mỗi năm, đến Tết Trung Thu, Bác càng nhớ các cháu.

Trung Thu trăng trong gió mát là cảnh thái bình. Mục đích của Bác và Đoàn thể cùng Chính phủ là cốt xây dựng cho các cháu đời sống thái bình, tự do, sung sướng.

Nhưng vì giặc Pháp, bọn can thiệp Mỹ và lũ Việt gian bù nhìn muốn bắt dân ta làm nô lệ cho chúng, chúng gây ra chiến tranh xâm lược, cho nên dân ta phải ra sức kháng chiến để giữ lấy độc lập, tự do.

Từ Thu trước đến Thu này, kháng chiến ta có nhiều thắng lợi. Các cháu đều biết đoàn kết, thương yêu cha mẹ, giúp đỡ bộ đội và thương binh, giúp tăng gia sản xuất và tiết kiệm.

Có nhiều cháu đã được khen thưởng, có cháu đã thành chiến sĩ thi đua toàn quốc.

Các cháu ở trong vùng tạm bị chiếm rất gan góc. Nhiều cháu đã hy sinh oanh liệt, để giữ bí mật, để giúp đỡ cán bộ và bộ đội.

Nói tóm lại, các cháu rất ngoan, Bác rất vui lòng.

Chắc các cháu có nghe nói: không những đồng bào trong nước mà các ông, các bà, các cô, các chú trong

phe dân chủ thế giới, nhất là ở các nước bạn như Liên Xô, Trung Quốc, Triều Tiên và các nước dân chủ nhân dân Đông Âu, đều nhớ đến các cháu. Cho nên đã lập ra ủy ban quốc tế bảo vệ thiếu nhi và định ngày 1-6 là ngày Tết Quốc tế của tất cả nhi đồng ở các nước.

Như thế là các cháu, nhi đồng Việt Nam và Trung Quốc, có hai Tết: Tết mừng 1 tháng 6 và Tết Trung Thu. Càng được săn sóc, các cháu càng phải cố gắng ngoan hơn nữa.

Các cháu gửi thư cho Bác nhiều lắm. Bác rất vui. Nhưng vì Bác bận quá, không trả lời riêng cho từng cháu được. Nhân dịp Tết Trung Thu, Bác gửi các cháu thư này:

*Ai yêu các nhi đồng
Bằng Bác Hồ Chí Minh?
Tính các cháu ngoan ngoãn,
Mặt các cháu xinh xinh,
Mong các cháu cố gắng
Thi đua học và hành.
Tuổi nhỏ làm việc nhỏ,
Tuỳ theo sức của mình:
Để tham gia kháng chiến,
Để gìn giữ hoà bình.
Các cháu hãy xứng đáng:
Cháu Bác Hồ Chí Minh!
Hôn các cháu*

HỒ CHÍ MINH

Báo Nhân dân, số 75.
Ngày 25 - 9 - 1952.

THƯ GỬI NHỊ ĐỒNG TRONG NƯỚC VÀ NGOÀI NƯỚC NHÂN NGÀY 1-6

Các cháu nhị đồng,

Hôm nay. Ngày nhị đồng quốc tế, Bác gửi lời thân ái thăm các cháu nhị đồng trong nước, nhị đồng các nước bạn và nhị đồng thế giới. Bác chúc các cháu vui vẻ, mạnh khỏe, ngoan ngoãn, tiến bộ.

Bác đặc biệt gửi lời khen ngợi các cháu trong vùng tạm bị chiếm đã hăng hái tham gia kháng chiến.

Bác gửi các cháu nhiều cái hôn.

Ngày 1 tháng 6 năm 1953

BÁC HỒ

Báo Nhân Dân, số 115,
từ ngày 1 đến 5-6-1953.

THƠ TRUNG THU GỬI CÁC CHÁU NHI ĐỒNG

9 Tết Trung Thu

8 năm kháng chiến,

Các cháu khôn lớn,

Bác rất vui lòng.

Thu này Bác gửi thơ chung,

Bác hôn các cháu khắp vùng gần xa

Thu này hơn những thu qua,

Kháng chiến thắng lợi gấp ba, bốn lần.

Phát động nông dân,

Cải cách ruộng đất,

Dân đỡ chật vật,

Hăng hái tăng gia.

Xóm gần cho đến làng xa,

No cơm ấm áo, theo đà tiến lên.

Chỉnh huân, chỉnh quân,

Bộ đội cố gắng,

Quyết chiến quyết thắng,

Diệt giặc lập công.

*Khắp nơi Nam, Bắc, Tây, Đông,
Đưa tin thắng trận cờ hồng tung bay.
Các cháu vui thay!
Bác cũng vui thay!
Thu sau so với Thu này vui hơn.*

Báo Nhân dân, số 136,
từ ngày 16 đến 20-9-1953.

THƯ GỬI NHỊ ĐỒNG TOÀN QUỐC
NHÂN NGÀY 1-6-1954

Gửi các cháu nhi đồng,

Nhân dịp Tết quốc tế của các cháu nhi đồng, Bác thân ái chúc các cháu ngoan ngoãn, mạnh khỏe, tiến bộ. Bác hôn các cháu.

Bác cũng thay mặt các cháu gửi nhi đồng các nước bạn và thế giới nhiều cái hôn.

BÁC HỒ

Báo *Nhân dân*, số 190,
từ ngày 1 đến 3-6-1954.

THƯ GỬI NHI ĐỒNG NHÂN DỊP TRUNG THU

Gửi các cháu nhi đồng,

Trung thu này là Trung thu hoà bình đầu tiên, sau 8, 9 năm kháng chiến anh dũng của nhân dân ta. Trong cuộc kháng chiến cứu nước, các cháu cũng có đóng góp một phần. Nhân dịp này, Bác gửi lời thân ái khen ngợi các cháu.

Trăng thu trong đẹp, sáng rọi khắp nơi, từ Nam đến Bắc. Cũng như lòng Bác yêu quý tất cả các cháu miền Bắc và miền Nam.

Lần này Bác bận việc quá, không rảnh làm thơ gửi cho các cháu. Bác chỉ chúc các cháu vui vẻ, mạnh khoẻ, ngoan ngoãn và cố gắng thi đua học hành.

Đến ngày Nam Bắc một nhà,

Các cháu xúm xít, thì ta vui lòng.

Trung thu năm Giáp Ngọ

BÁC HỒ của các cháu

Báo Nhân dân, số 224,
từ ngày 11 đến 12-9-1954.

THƯ GỬI CÁC CHÁU VÀ CÁC CÁN BỘ CÁC TRƯỜNG MIỀN NAM

Thân ái gửi các cháu và các cán bộ các trường miền Nam,

Bác muốn đi thăm các cháu và các cô, các chú, nhưng vì bận nhiều việc quá chưa đi được.

Nhân dịp ngày Nhi đồng quốc tế (1-6), Bác thân ái chúc các cháu mạnh khỏe, vui vẻ và Bác khuyên các cháu mấy điều sau đây:

- Trước hết, các cháu phải thương yêu giúp đỡ nhau, *phải đoàn kết chặt chẽ*.

Đoàn kết giữa các cháu lớn và các cháu bé.

Đoàn kết giữa các cháu vùng này với các cháu vùng khác.

Đoàn kết giữa các cháu miền Nam với các cháu và đồng bào địa phương.

Đoàn kết giữa các cháu và các cô, các chú cán bộ.

- Các cháu phải yêu lao động, giữ kỷ luật. Chớ tự do phóng túng, vì tự do phóng túng là không tốt.

- Trong sinh hoạt hằng ngày, các cháu nên tập tự lực cánh sinh cho quen. Các cháu bé cũng vậy, không nên làm nũng.

- Các cháu nên thi đua, thi đua học tập, thi đua trong mọi việc để trở nên những nhi đồng có tổ chức, có kỷ luật, có sáng kiến, có lực lượng.

Các cô, các chú cán bộ thì:

- Nên yên tâm công tác. Phải hiểu rằng không có công tác gì vẻ vang bằng việc chăm nom bồi dưỡng cho các cháu là những người chủ tương lai của nước nhà.

- Để làm tròn nhiệm vụ vẻ vang ấy, các cô, các chú phải thật thà đoàn kết, nâng cao tinh thần trách nhiệm, không nên “đứng núi này trông núi nọ”, muốn thay đổi công tác, kèn cựa vì địa vị.

- Phải thương yêu các cháu như con em ruột thịt của mình, không nên phân biệt bỉ thử các cháu vùng này hay các cháu vùng khác. Cháu nào cũng là con em đại gia đình ta, cũng là do Đảng và Chính phủ giao cho các cô, các chú phụ trách nuôi dạy.

- Trong công tác, trong học tập, các cô, các chú nên cố gắng thi đua, trao đổi kinh nghiệm, để cùng nhau tiến bộ không ngừng.

Trong thời gian ở đây, gần Đảng, gần Chính phủ, gần Bác, các cháu và các cô, các chú nên hăng hái học tập và công tác: sao cho đến ngày nước nhà thống nhất, trở lại quê hương, các cháu và các cô, các chú đều là những người gương mẫu về tư tưởng, đạo đức, cũng như về mọi mặt khác.

*

* *

Từ nay, các cháu và các cô, các chú nên tổ chức thi đua. Đến ngày Quốc khánh (2-9), Bác sẽ có giải thưởng cho những cháu và những cô, những chú có thành tích khá nhất.

Bác gửi các cháu và các cô, các chú nhiều cái hôn.

Ngày 1 tháng 6 năm 1955

Hồ Chí Minh

Tài liệu lưu tại
Bảo tàng Hồ Chí Minh.

THƯ GỬI CÁC CHÁU LƯU HỌC SINH VIỆT NAM HỌC Ở MÁTXCÔVA

Thân gửi các cháu lưu học sinh kỹ thuật, tiếng Nga và các cháu thiếu nhi Việt Nam học ở Mátxcôva.

Bác và phái đoàn muốn thăm tất cả các cháu. Tiếc vì bận quá không thể đi được.

Bác rất vui lòng được biết tất cả các cháu đều cố gắng chăm chỉ học tập và biết tiết kiệm. Như thế là rất tốt. Thế là các cháu đã thực hiện được lời Bác dặn: ở Liên Xô cũng phải luôn luôn nhớ đến hoàn cảnh khó khăn ở trong nước.

Nay phái đoàn trở về nước, Bác có mấy điều dặn chung các cháu:

1. Các cháu học kỹ thuật và học tiếng Nga cần nhận rõ mình học cốt để phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân. Học ngành nào cũng cần phải căn cứ vào nhu cầu của Tổ quốc, của nhân dân mà định, không thể tùy theo sở thích riêng của mình.

2. Các cháu thiếu niên phải luôn luôn ngoan ngoãn, kính trọng, vâng lời cô giáo, thầy giáo và thương yêu giúp đỡ lẫn nhau. Nghe nói có vài cháu chưa được thật ngoan, còn hơi bướng bỉnh. Bác mong các cháu ấy hãy cố gắng sửa chữa để tất cả các cháu trở thành những

thiếu nhi ngoan ngoãn, xứng đáng là cháu ngoan của Bác.

3. Nhờ Đảng Cộng sản, Chính phủ và nhân dân Liên Xô hết lòng giúp đỡ các cháu ăn học, vậy các cháu phải chăm học tiến bộ và đoàn kết với các bạn Liên Xô. Như thế mới xứng đáng với công ơn giáo dục của Liên Xô.

Đảng, Chính phủ và nhân dân ta rất mong muốn các cháu ngày càng tiến bộ, học tập được nhiều kết quả để mai sau về nước phục vụ nhân dân. Bác luôn theo dõi sự tiến bộ của các cháu. Bác mong các cháu có nhiều thành tích mới báo cáo cho Bác.

Bác hôn các cháu!

Jécút, ngày 19 tháng 7 năm 1955

BÁC HỒ

Báo *Tiếnphong*,
ngày 17-23-5- 1983.

THƯ GỬI CÁC CHÁU LƯU HỌC SINH VIỆT NAM HỌC Ở MÁTXCƠVA

Thân gửi các cháu lưu học sinh kỹ thuật, tiếng Nga và các cháu thiếu nhi Việt Nam học ở Mátxcơva.

Bác và phái đoàn muốn thăm tất cả các cháu. Tiếc vì bận quá không thể đi được.

Bác rất vui lòng được biết tất cả các cháu đều cố gắng chăm chỉ học tập và biết tiết kiệm. Như thế là rất tốt. Thế là các cháu đã thực hiện được lời Bác dặn: ở Liên Xô cũng phải luôn luôn nhớ đến hoàn cảnh khó khăn ở trong nước.

Nay phái đoàn trở về nước, Bác có mấy điều dặn chung các cháu:

1. Các cháu học kỹ thuật và học tiếng Nga cần nhận rõ mình học cốt để phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân. Học ngành nào cũng cần phải căn cứ vào nhu cầu của Tổ quốc, của nhân dân mà định, không thể tùy theo sở thích riêng của mình.

2. Các cháu thiếu niên phải luôn luôn ngoan ngoãn, kính trọng, vâng lời cô giáo, thầy giáo và thương yêu giúp đỡ lẫn nhau. Nghe nói có vài cháu chưa được thật ngoan, còn hơi bướng bỉnh. Bác mong các cháu ấy hãy cố gắng sửa chữa để tất cả các cháu trở thành những

thiếu nhi ngoan ngoãn, xứng đáng là cháu ngoan của Bác.

3. Nhờ Đảng Cộng sản, Chính phủ và nhân dân Liên Xô hết lòng giúp đỡ các cháu ăn học, vậy các cháu phải chăm học tiến bộ và đoàn kết với các bạn Liên Xô. Như thế mới xứng đáng với công ơn giáo dục của Liên Xô.

Đảng, Chính phủ và nhân dân ta rất mong muốn các cháu ngày càng tiến bộ, học tập được nhiều kết quả để mai sau về nước phục vụ nhân dân. Bác luôn theo dõi sự tiến bộ của các cháu. Bác mong các cháu có nhiều thành tích mới báo cáo cho Bác.

Bác hôn các cháu!

Jéccút, ngày 19 tháng 7 năm 1955

BÁC HỒ

Bác Tiếnphong,
ngày 17-23-5- 1983.

GỬI CÁC EM HỌC SINH

Nhân dịp ngày mở trường, báo Nhân dân thân ái chào mừng các em và có mấy lời nhắn nhủ các em:

Biết rằng bố mẹ, thầy giáo, Đảng và Chính phủ đều quan tâm đến mình - chắc các em sẽ vui vẻ và hăng hái học tập.

Giáo dục các em là việc CHUNG của gia đình, trường học và xã hội. Bố mẹ, thầy giáo và người lớn phải cùng nhau phụ trách; trước hết là phải làm gương mẫu cho các em trước mọi việc.

Nước ta mới giải phóng được một năm, chế độ cũ của thực dân và phong kiến không khỏi còn để lại ít nhiều ảnh hưởng không tốt trong những đầu óc trẻ non. Vậy chúng ta phải dùng tinh thần và đạo đức mới để rửa gột những ảnh hưởng ấy. Đối với các em, việc giáo dục gồm có:

- *Thể dục*: để làm cho thân thể mạnh khỏe, đồng thời cần giữ gìn vệ sinh riêng và vệ sinh chung.

- *Trí dục*: ôn lại những điều đã học, học thêm những tri thức mới.

- *Mỹ dục*: để phân biệt cái gì là đẹp, cái gì là không đẹp.

- *Đức dục*: là yêu Tổ quốc, yêu nhân dân, yêu lao động, yêu khoa học, yêu trọng của công, (5 cái yêu).

Các cần rèn luyện cái đức tính thành thật và dũng cảm.

Ở trường, thì kính thầy, yêu bạn, đoàn kết và giúp đỡ lẫn nhau.

Ở nhà, thì yêu kính và giúp đỡ cha mẹ.

Ở xã hội, thì tùy sức mình mà tham gia những việc có ích lợi chung.

Đảng, Chính phủ và nhân dân ta lo cải cách ruộng đất, khôi phục kinh tế, tăng cường quốc phòng, củng cố miền Bắc... để thống nhất nước nhà - đều nhằm mục đích xây dựng cho các em một đời sống tươi vui, sung sướng. Gia đình, trường học và xã hội chăm lo giáo dục, đều nhằm mục đích làm cho các em mai sau trở nên những công dân tốt, những cán bộ tốt, những người chủ tốt của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa.

Chúc các em thi đua học tập và tiến bộ, cho xứng đáng là cháu ngoan của Bác Hồ!

(Sẵn đây, chúng tôi đề nghị Bộ Giáo dục cùng các thầy giáo và các đại biểu của học sinh xét lại “10 điều ghi nhớ” của tiểu học và “12 điều ghi nhớ” của trung học, để cho các em học sinh dễ ghi nhớ và dễ thực hành hơn).

C.B

Báo Nhân dân,
số 600, ngày 24-10-1955.

THƯ GỬI GIÁO VIÊN, HỌC SINH, CÁN BỘ THANH NIÊN VÀ NHI ĐỒNG

Thân ái gửi toàn thể thầy giáo, học trò và cán bộ thanh niên và nhi đồng.

Nhân dịp các trường bước vào năm học mới, tôi có mấy lời gửi anh chị em và các cháu:

Trong năm học vừa qua, từ khi miền Bắc hoàn toàn giải phóng, các thầy giáo và cán bộ đã cố gắng nhiều. Các cháu học trò đã có những tiến bộ khá. Nhà trường đông đúc vui vẻ. Đó là một thành tích đáng mừng.

Nhưng đó mới là bước đầu.

Trường học của chúng ta là trường học của chế độ dân chủ nhân dân, nhằm mục đích đào tạo những công dân và cán bộ tốt, những người chủ tương lai tốt của nước nhà. Về mọi mặt, trường học của chúng ta phải hơn hẳn trường học của thực dân và phong kiến.

Muốn được như thế thì thầy giáo, học trò và cán bộ phải cố gắng hơn nữa để tiến bộ hơn nữa.

Trước hết phải ra sức tẩy sạch ảnh hưởng giáo dục nô dịch của thực dân còn sót lại, như: Thái độ thờ ơ đối với xã hội, xa rời đời sống lao động và đấu tranh của nhân dân; học để lấy bằng cấp, dạy theo lối nhồi sọ. Và cần xây dựng tư tưởng: dạy và học để phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân. Thầy giáo và học trò, tùy

hoàn cảm và khả năng, cần tham gia những công tác xã hội, ích nước lợi dân.

Ngoài ra, mỗi một cấp giáo dục cần nhận rõ nhiệm vụ của mình trong lúc này:

- Đại học thì cần kết hợp lý luận khoa học với thực hành, ra sức học tập lý luận và khoa học tiên tiến của các nước bạn, kết hợp với thực tiễn của nước ta, để thiết thực giúp ích cho công cuộc xây dựng nước nhà.

- Trung học thì cần đảm bảo cho học trò những tri thức phổ thông chắc chắn, thiết thực, thích hợp với nhu cầu và tiền đề xây dựng nước nhà, bỏ những phần nào không cần thiết cho đời sống thực tế.

Tiểu học thì cần giáo dục các cháu thiếu nhi: yêu Tổ quốc, yêu nhân dân, yêu lao động, yêu khoa học, trọng cửu công. Cách dạy phải nhẹ nhàng và vui vẻ, chớ gò ép thiếu nhi vào khuôn khổ của người lớn. Phải đặc biệt chú ý giữ gìn sức khỏe của các cháu.

Tôi cũng mong các gia đình liên lạc chặt chẽ với nhà trường, giúp nhà trường giáo dục và khuyến khích con em chăm chỉ học tập, sinh hoạt lành mạnh và hăng hái giúp ích nhân dân.

Chúc các thầy giáo, cán bộ và các cháu năm học mới: Đoàn kết, cố gắng, tiến bộ.

Chào thân ái.

Hà Nội, ngày 31 tháng 10 năm 1955

HỒ CHÍ MINH

Báo Nhân dân,
số 610, ngày 3 - 11 - 1955.

1-6

Hôm nay là ngày tết quốc tế của các em nhi đồng. Các trường học, các cơ quan và đoàn thể đều giúp các em nhi đồng tổ chức những cuộc chơi vui thú vị và có ích

1-6 lại nhắc nhở chúng ta rằng: Cha mẹ, thầy giáo và cô giáo, cùng các đoàn thể thanh niên là những người trực tiếp phụ trách giáo dục nhi đồng. Mà chúng ta, tất cả những người lớn đều có nhiệm vụ góp phần vào việc bồi dưỡng tốt thế hệ tương lai của dân tộc.

Chúng ta lo cải cách ruộng đất cho tốt. Chúng ta thi đua khôi phục kinh tế, phát triển văn hoá. Chúng ta ra sức củng cố miền Bắc, chiếu cố miền Nam. Chúng ta quyết tâm đấu tranh để xây dựng một nước Việt Nam hoà bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh. Chúng ta hy sinh phấn đấu, đều nhằm mục đích xây dựng đời sống hạnh phúc cho nhi đồng ta.

Trong công tác và trong sinh hoạt, chúng ta đều cố gắng làm gương mẫu. Sự phối hợp giáo dục từ gia đình đến cả xã hội, sẽ làm cho nhi đồng thấm nhuần. Nó hun đúc cho nhi đồng tinh thần nồng nàn yêu Tổ quốc, yêu lao động, yêu học hỏi. Như vậy các em sẽ trở

nên mạnh khỏe, nhanh nhẹn, gan dạ, thật thà. Mai sau lớn lên, chắc chắn các em sẽ là những công dân tốt và những cán bộ tốt.

Nhân dịp này, báo *Nhân dân* chúc các em nhi đồng Việt Nam và nhi đồng các nước một ngày Tết rất vui vẻ.

C.B

Báo *Nhân dân*,
số 819. Ngày 1-6-1956.

THƯ GỬI THIẾU NHI
NHÂN DỊP TẾT TRUNG THU

*Nhân dịp Tết Trung thu
Thân ái chúc các cháu:
Vui vẻ, mạnh khỏe,
Đoàn kết chặt chẽ.
Thi đua học hành,
Tiến bộ mau lẹ.*

BÁC HỒ

Báo Nhân dân,
số 927, ngày 18-9-1956.

THƯ GỬI THIẾU NHI LIÊN XÔ

Thân gửi các cháu nam nữ thiếu nhi Liên Xô bé nhỏ của Bác,

Toà soạn tờ báo của các cháu yêu cầu Bác viết cho các cháu một vài dòng. Bác vui lòng thực hiện yêu cầu đó.

Từ Việt Nam xa xôi, các bạn thiếu nhi Việt Nam bé nhỏ của các cháu nhờ Bác chuyển tới các cháu nhiều lời chào mừng thân ái và nhiều cái hôn. Các bạn thiếu nhi Việt Nam của các cháu coi các cháu như anh em trong một nhà.

Các cháu yêu quý của Bác,

Chỉ ít ngày nữa ở Mátxcơva sẽ khai mạc cuộc Đại hội liên hoan thanh niên và sinh viên thế giới lần thứ 6. Nhân dịp này, Bác gửi lời chào mừng các cháu, Bác mong các cháu luôn luôn yêu Tổ quốc, yêu nhân dân, yêu lao động, kính trọng và yêu mến cha mẹ, thầy học và anh em bạn và luôn luôn đoàn kết chặt chẽ với thiếu nhi Việt Nam cũng như thiếu nhi toàn thế giới.

Bác hôn các cháu.

Mátxcơva, ngày 17 tháng 7 năm 1957

BÁC HỒ của các cháu

Sách *Những lời kêu gọi của Hồ Chủ tịch*,
NXB Sự Thật, Hà Nội, 1958, T.IV, tr.102.

THƯ GỬI CÁC CHÁU NHI ĐỒNG NHÂN DỊP TẾT TRUNG THU

Nhân dịp Tết Trung thu, Bác chúc các cháu đoàn kết, ngoan ngoãn, vui vẻ, mạnh khỏe; ăn Tết rồi thì các cháu càng phải chăm học, siêng làm.

Nhân dịp này, Bác chuyển lại cho các cháu lời chào mừng thân thiết của các cháu nhi đồng các nước anh em.

Bác gửi các cháu nhiều cái hôn

BÁC HỒ

Báo Nhân dân,
số 1278, ngày 8-9-1957

NÓI CHUYỆN VỚI THIẾU NHI VIỆT NAM Ở MÁTXCƠVA⁽¹⁾

Tết bây giờ khác trước rồi. Mùa xuân của chúng ta không phải là ba tháng mà dài hơn. Gia đình, họ hàng của ta cũng đông hơn trước rất nhiều vì gia đình ta là gia đình cộng sản chủ nghĩa. Bác không những chúc Tết các cháu mà Bác chúc Tết tất cả các cháu nhi đồng trong đại gia đình đó. Bác chúc các cháu mạnh khỏe, cố gắng học tập, lao động tốt, đoàn kết tốt. Bác dặn các cháu nghe lời cô giáo, đoàn kết với nhau, đoàn kết với các cô chú Liên Xô giúp việc, đoàn kết với thanh niên, thiếu niên và nhi đồng Liên Xô. Bác nhắc các cháu cố gắng học tập để sau này phục vụ nhân dân, phục vụ Tổ quốc, góp sức xây dựng chủ nghĩa xã hội và đấu tranh thực hiện thống nhất nước nhà, để xứng đáng là người đã được Đảng, Chính phủ, nhân dân và thầy giáo Liên Xô săn sóc, dạy bảo, để tiếp tục sự nghiệp đấu tranh cho chủ nghĩa xã hội, cho chủ nghĩa cộng sản mà các cháu đang làm và sau này các cháu phải làm.

Báo Nhân dân,
số 1794, ngày 11-2-1959.

(1) Tết Kỷ Hợi (1959), nhân dịp Chủ tịch Hồ Chí Minh dẫn đầu Đoàn đại biểu Đảng Lao động Việt Nam sang dự Đại hội đại biểu lần thứ XXI Đảng Cộng sản Liên Xô, Người đã đến chúc Tết các cháu thiếu nhi Việt Nam đang học tập ở Mátxcơva (B.T).

NÓI CHUYỆN TẠI HỘI NGHỊ CÁN BỘ PHỤ TRÁCH THIẾU NHI TOÀN MIỀN BẮC

Công tác giáo dục thiếu niên, nhi đồng rất quan trọng, đó là nhiệm vụ đào tạo thế hệ tương lai cho Tổ quốc.

Một cháu thiếu niên bây giờ 10 tuổi thì 7 năm sau sẽ 17 tuổi, hoặc bây giờ 15 tuổi thì lúc đó sẽ 22 tuổi. Ở Liên Xô có kế hoạch 7 năm. Sau kế hoạch 7 năm, thì thiếu niên, nhi đồng ở Liên Xô sẽ thành người trực tiếp xây dựng chủ nghĩa cộng sản. Ở ta thì 7 năm sau các cháu thiếu niên sẽ thành người trực tiếp xây dựng chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản chứ không phải bắt đầu như ta đang làm hiện nay. Vì vậy lúc đó các cháu cần phải có tư cách, đạo đức của người xã hội chủ nghĩa, cộng sản chủ nghĩa. Các cô các chú chính đang phụ trách đào tạo lớp người của xã hội chủ nghĩa và cộng sản chủ nghĩa đấy. Cho nên công tác của các cô các chú rất nặng nề và vẻ vang.

Bác có được nghe báo cáo là các cháu thiếu nhi biết đoàn kết, ham học tập, ham lao động, trong sạch và thật thà (như nhặt được của rơi thì đem trả), các cháu biết yêu nước, biết ghét đế quốc, v.v... Đó là thành tích của các cô các chú, của gia đình và nhà trường.

Giáo dục thiếu niên, nhi đồng là trách nhiệm của các cô, các chú, của gia đình, của nhà trường, của đoàn thể, của xã hội. Trẻ em trong như tấm gương, cái tốt dễ tiếp thu, cái xấu cũng dễ tiếp thu. Nếu nhà trường dạy tốt mà gia đình dạy ngược lại, sẽ có những ảnh hưởng không tốt tới trẻ em và kết quả cũng không tốt. Cho nên muốn giáo dục các cháu thành người tốt, nhà trường, đoàn thể, gia đình, xã hội đều phải kết hợp chặt chẽ với nhau.

Các cô các chú có phần thành tích, thì cũng có trách nhiệm trước những khuyết điểm, nhược điểm của phong trào:

- Ví dụ như ở xã, các cháu còn chưa biết giữ vệ sinh nên hay đau mắt hột, v.v

- Hay có nơi dạy trẻ thành ra những “ông cụ non”. Đối với trẻ em là phải giáo dục thế nào cho các cháu biết đoàn kết, ham học, ham làm, nhưng phải làm sao cho các cháu giữ được tính chất của trẻ con. Phải làm sao cho trẻ em có kỷ luật nhưng vẫn vui vẻ, hoạt bát chứ không phải là khúm núm, đặt đâu ngồi đấy.

- Lại có các cô các chú còn cho rằng: phụ trách các cháu là không vẻ vang, không có tiền đồ. Như thế là không đúng. Bất kỳ làm công việc gì có ích cho nhân dân, cho Tổ quốc đều là vẻ vang, đều có tiền đồ cả.

Các cô các chú làm tròn được nhiệm vụ sẵn sóc, giáo dục các cháu, thành lớp người tốt của xã hội tương lai, là rất vẻ vang. Không phải cứ được đăng báo hay có huân chương mới là vẻ vang.

Phải giáo dục cho các cháu đạo đức cộng sản, biết yêu nước, yêu đồng bào, yêu lao động, yêu kỷ luật, v.v... Khi giáo dục phải thiết thực không được làm cho

các cháu thành những “con vẹt”, làm sao cho các cháu khi chơi là được học, mà trong khi học vui vẻ như được chơi.

Trẻ em hay bắt chước, cho nên thầy giáo, cán bộ phụ trách, v.v... phải gương mẫu từ lời nói đến việc làm. Nếu các cô các chú bảo: “Các em phải siêng làm” nhưng các cô các chú lại đi ngủ, hoặc dạy “các em phải thật thà”, những các cô các chú lại nói sai, hay bảo “các em phải giữ vệ sinh chung”, nhưng các cô các chú bẩn, như thế là không được.

Dạy các cháu thì nói với các cháu chỉ là một phần, cái chính là phải cho các cháu nhìn thấy, cho nên những tấm gương thực tế là rất quan trọng. Muốn dạy cho trẻ em thành người tốt thì trước hết các cô các chú phải là người tốt.

Bác chúc các cô các chú họp hội nghị có kết quả và khi về địa phương nói lại với các cháu và gia đình các cháu là Bác Hồ gửi lời hỏi thăm.

Nói ngày 19-2-1959. Sách *Giáo dục thiếu nhi thành những người có tư cách đạo đức cộng sản chủ nghĩa*, NXB Thanh Niên, Hà Nội 1959, tr.3-5.